

Natur og Ungdom, info@nu.no
Naturvernforbundet, naturvern@naturvernforbundet.no
Lågendeltaets venner, oyvin.aamodt@gmail.com

Klima- og miljødepartementet, postmottak@kld.dep.no

Oslo/Hamar/Lillehammer, 14. desember 2023

Begjæring om omgjøring av vedtak

Det vises til klima- og miljøministerens foredrag og regjeringens vedtak av 20. juni 2023 om endring av forskrift av 12. oktober 1990 nr. 827 om fredning av Lågendeltaet naturreservat. Vedtaket innebærer en endring av verneområdets utstrekning ved å skjære det i to, og slik legge til rette for en «kanal» av ikke-vernet område som i tur tilrettelegger for bygging av E6 gjennom området.

Vedtaket kom etter et første forsøk på å føre ny E6 gjennom Lågendeltaet ved å søke dispensasjon fra vernebestemmelsene etter naturmangfoldloven § 48. Søknaden om dispensasjon ble avslått av Miljødirektoratet.

Under henvisning til forvaltningslovens § 35, første ledd anmodes regjeringen om å omgjøre sitt vedtak.

Bakgrunnen for anmodningen er at vedtaket kommer i konflikt med naturmangfoldlovens § 34, tredje ledd som sier at:

Verneområdets geografiske utstrekning skal samsvare med verneformålet.

Regjeringen synes å legge til grunn at bruken av ordet «skal» kun etablerer en negativ begrensning for verneinteressene. Det vil i så fall si at loven setter en grense for hvor stort eller omfattende et verneområde kan være, men at det ikke er etablert noen minimumsstandard for hvor lite et verneområde kan være eller for hvordan et etablert verneområde kan endres.

Denne tolkningen går på tvers av naturlig ordlydsforståelse.

En slik forståelse vil heller ikke være i tråd med naturmangfoldlovens formål, som etter § 1 er at «naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern (...) nå og i fremtiden (...)».

Å kun anse § 34, tredje ledd for å begrense hvor stort et verneområde kan være, går til slutt også på tvers av lovens forarbeider som klart fokuserer på hvordan et verneområde må ha en utstrekning som ivaretar økologiske funksjoner av betydning for området:

De verneverdiene som ligger til grunn for vernet, vil være utgangspunktet for hvordan et verneområde bør avgrenses. Økologiske betingelser for å opprettholde verneverdiene, slik som fuktighet, mat til arter i området og vegetasjon som beskytter mot avrenning eller vind må trekkes med i vurderingen om avgrensing. Slike naturgitte forhold omfattes av formuleringen økologiske funksjoner av betydning for verneformålet.

Ot.prp. nr. 52 (2008–2009), merknad til § 34, tredje ledd

Samlet sett er det klart at § 34, tredje ledd må forstås som en bestemmelse som krever at et naturreservat har en utforming som samsvarer med det formål det aktuelle reservatet har, og at dette både setter grenser for og stiller krav til dets utstrekning.

Formålet for Lågendeltaet naturreservat er beskrevet i verneforskriftens del III:

Formålet med fredningen er å bevare et viktig og spesielt våtmarksområde i sin naturlige tilstand med vegetasjon og dyreliv, og å verne om et spesielt rikt og interessant fugleliv, særlig av hensyn til trekkende, hekkende og overvintrende vannfugl.

Ved å vedta å dele Lågendeltaet naturreservat i to og føre E6 gjennom verneområdet, vil reservatet gis en utstrekning som ikke bare forringer reservatets evne til å ivareta sitt formål, men som direkte strider mot det.

Dette er fordi et verneområdes størrelse, og hvorvidt det er sammenhengende eller avbrutt, er av fundamental betydning for dets evne til å opprettholde biomangfold.

Dette er en regel som ligger omtrent like fast i biologien som fysikkens lover gjør det i fysikken. Uavbrutte, større økosystem har større økomangfold og er mer robuste enn mindre. Mindre områder er kun effektive dersom de gis streng beskyttelse mot påvirkning som stammer fra forhold utenfor området. Fragmentering av verneområder har stor negativ virkning for dets evne til å opprettholde biomangfold (se vedlegg 1 og 2).

Når regjeringen nå velger å ikke bare dele Lågendeltaet naturreservat i to, men også å føre en motorvei gjennom det, legger regjeringen til rette for en fragmentering av området, kombinert med en fysisk barriere og en konstant kilde til lys og støy. Dette vil virke inn på de resterende deler av reservatet og verneverdiene der.

Hvor store virkningene vil være, er usikkert, for staten støtter seg i denne saken på en konsekvensutredning som har store mangler. Som vi har påpekt i tidligere innspill i saken, er utredningen klar på at sumvirkningene ved å legge en ny barriere over elven i dette området, i tillegg til de eksisterende, ikke er kjent. Videre er virkningen for insekter i området ikke undersøkt i det hele tatt. Dette til tross for at insekter er en hovedkilde til næring for fuglelivet som området først og fremst skal beskytte (se vedlegg 3).

Det er likevel hevet over enhver tvil at med reservatets nye utforming og fremføringen av motorveien, vil området ikke lenger bli bevart i sin «naturlige tilstand». Videre må det legges til grunn at verneområdets evne til å beskytte et «spesielt rikt og interessant fugleliv» vil bli kraftig forringet.

Samlet sett, og i lys av naturmangfoldlovens tre prinsipper om tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag, føre var-tilnærming og økosystemtilnærming, jamfør §§ 8, 9 og 10, strider regjeringens vedtak med § 34, tredje ledd. Når denne bestemmelsen bruker ordet «skal», må dette forstås som et pliktig vilkår.

Regjeringens vedtak er derfor ugyldig og bør omgjøres, jamfør forvaltningslovens § 35, første ledd.

Verdens biomangfold er under fundamentalt press, og artstapet er raskere enn på noe annet tidspunkt i klodens historie. Flere mener at vi står midt i en syvende masseutryddelse. Den fremste årsaken til dette, er arealendringer. Norge har ved inngåelsen av naturavtalen i 2022 forpliktet seg til å bidra til å stanse denne utviklingen blant annet gjennom vern.

Dersom regjeringen ikke omgjør dette vedtaket, vil det innebære å undergrave en klar, materiell skranke i naturmangfoldloven. Det vil forringe verdien av naturvern, og svekke naturens rettsstilling.

Truls Gulowsen, leder, Naturvernforbundet

Ole Midthun, leder, Naturvernforbundet i Innlandet

Kjell Fredrik Løvold, jurist og styremedlem, Naturvernforbundet i Lillehammer og Øyer

Gina Gylver, leder, Natur og Ungdom

Ragnhild Bjørnsen, styremedlem, Lågendeltaets venner

Vedlegg

- 1. Artikkel av Preston**
- 2. Artikkel av Timmers m.fl.**
- 3. Høringsuttalelse av 01.05.2023**